

TRATAMENTUL CONTABIL AL ACTIVELOR NECORPORALE ÎN ECONOMIA BAZATĂ PE CUNOȘTIȘTE

Ancuța Alina Gheorghe, masterand
Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor,
Universitatea „Dunărea de Jos” Galați
zlataru_alina@yahoo.com

Rezumat:

Tratamentul contabil al activelor necorporale este un subiect deosebit de complex și important pentru economia de azi, o economie bazată pe cunoaștințe. Pentru companiile de azi, aceste active devin inductorii de bază pentru succes și obținerea avantajului competitiv. Ele reprezintă o parte importantă a situațiilor financiare. O dată cu creșterea ponderii și importanței activelor necorporale s-a schimbat și nevoia de informații financiare a utilizatorilor de situații financiare, iar sistemul contabil actual reușește cu greu să facă față acestor dezvoltări. Din cauza incertitudinii care grevează activele necorporale, contabilitatea nu poate capta creșterea importanței acestora. În consecință investitorii sau alți utilizatori de situații financiare nu pot beneficia de informații complete și relevante pentru luarea deciziilor. Aici apar întrebările de bază pentru această lucrare: tratamentul contabil al activelor necorporale afectează relevanța informației financiare? Și poate genera acest tratament o alocare greșită a resurselor? Slăbiciunea sistemului contabil actual este aceea că nu poate capta toate valorile intangibile importante. Alături de încercarea de a răspunde la întrebările de mai sus scopul acestei lucrări este de prezenta tratamentul contabil aferent activelor necorporale conform IAS 38.

Cuvinte cheie: active intangibile, IAS 38, evaluare

Natura investițiilor realizate de companii s-a schimbat dramatic în ultimul sfert de secol. Pe lângă investițiile clasice în active tangibile, precum utilaje, mașini, echipamente și instalații de lucru, investițiile în active intangibile au devenit deosebit de importante. Conform Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, în anumite țări, precum Statele Unite ale Americii, Finlanda sau Marea Britanie, investițiile în active intangibile au depășit valoric investițiile în active tangibile. Pe de altă parte, competiția globală, noile modele inovative de afaceri, creșterea importanței sectorului serviciilor au amplificat importanța activelor intangibile pentru firme, sectoare sau economii naționale (OECD, 2011). În prezent, se recunoaște din ce în ce mai mult importanța și contribuția unor elemente precum aptitudinile angajaților, cunoștințele, drepturile de autor, relațiile cu furnizorii și clienții, licențele software la competitivitatea firmei.

Această schimbare în structura investițiilor, conform mai multor economiști, este expresia tranziției de la economia industrială la economia bazată pe cunoaștere, iar în economia bazată pe cunoaștere, activele intangibile sunt considerate principala sursă de valoare adăugată (Blaug & Lekhi, 2009).

În acest context, evaluarea imobilizărilor necorporale sau a activelor intangibile din punctul de vedere al raportării financiare ridică anumite probleme referitoare la identificare, evaluare și control.

Activele necorporale sunt dificil de observat și evaluat. Termeni ca “activele intangibile”, “capitalul intelectual” și “capitalul de cunoaștere” sunt adesea folosiți alternativ. Zambon (2003), într-un studiu elaborat la solicitarea Comisiei Europene a definit activele necorporale ca surse non-fizice ale beneficiilor viitoare așteptate, iar Lev (2001) a definit activele intangibile sau imobilizările necorporale ca fiind „un drept asupra unor beneficii viitoare ce nu are o formă fizică”.

În literatura de specialitate activele necorporale sunt definite în diverse moduri. Din punct de vedere economic, investițiile în active necorporale cuprind informații digitale (de exemplu, software-ul), proprietatea inovatoare (cheltuieli de cercetare-dezvoltare aplicative sau fundamentale), competențe economice, cum ar fi capitalul organizațional și capital uman specific (Falk, 2013). Din punct de vedere contabil, activele necorporale includ programe informatice, brevete, drepturi de autor, filme cinematografice, licențe, francize, modele, design, prototipuri, etc, dar exclud capitalul uman specific (Falk, 2013).

Raportarea activelor necorporale ridică trei probleme principale: definiția, recunoașterea și evaluarea costurilor inițiale aferente activelor necorporale, recunoașterea și evaluarea costurilor ulterioare aferente activelor necorporale.

Standardele Internaționale de Contabilitate și Raportare Financiară (IAS 38) definesc activele nemateriale ca fiind active identificabile nemonetare și fără substanță fizică. O definiție mai generală este dată de Lev (Baruch, Intangibles - Management, Measurement, and Reporting, 2001) conform căruia activele nemateriale sunt drepturi non-fizice asupra beneficiilor viitoare. Cele mai uzuale exemple sunt: produse program, drepturi de autor, brevete, licențe, concesiuni, mărcile, reputația, părțile de piață, relații cu furnizorii și clienții, etc. (Gîrbină & Bunea, 2009).

Identificarea activelor necorporale

Definiția activelor intangibile a evoluat mult în ultimii ani, cu scopul de a oferi o mai bună înțelegere a conceptului, de a permite o evaluare adecvată a investițiilor intangibile și de a facilita comunicarea dintre cercetători, oameni de afaceri, analiști financiari. În general se consideră că activele necorporale nu au substanță fizică și sunt legate de un drept legal pe care îl conferă (mărci, drepturi de autor, patente, etc.) (Gîrbină & Bunea, 2009). De asemenea, imobilizările sunt definite ca fiind resurse controlate de întreprindere ca rezultat al unor evenimente trecute și de la care se așteaptă obținerea de beneficii economice viitoare.

Punând cap la cap toate elementele, constatăm că existența activelor nemateriale este legată de îndeplinirea următoarelor patru criterii: identificabil, lipsa substanței fizice, existența controlului asupra activului respectiv și beneficii economice viitoare rezultate din utilizarea activului respectiv.

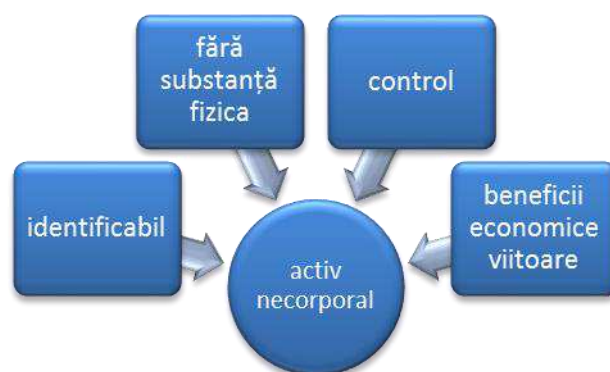

Figura 1 – Criterii privind existența activelor necorporale

Așadar, nu toate elementele enumerate corespund definiției imobilizărilor necorporale. Esențiale sunt caracterul identificabil, lipsa substanței fizice, controlul și fiabilitatea evaluării avantajelor economice viitoare generate de aceste elemente.

Activele nemateriale pot fi clasificate după mai multe criterii, dar de obicei, în scopul evaluării contabile este sunt clasificate în trei categorii:

- Cheltuieli de cercetare – dezvoltare
- Fond comercial sau goodwill
- Alte imobilizări necorporale precum: concesiuni, brevete, licențe, etc.

Dacă caracteristica privind lipsa substanței fizice este ușor de înțeles, criteriul identificabilității ridică anumite probleme. Așadar apare întrebarea: Cum identificăm un activ necorporal?.

Conform IAS 38, un activ este considerat identificabil dacă se distinge de fondul comercial.

Fondul comercial poate fi recunoscut doar într-o combinație de întreprinderi, este un activ care reprezintă beneficiile economice viitoare rezultate din alte active dobândite dintr-o combinație de întreprinderi nefiind identificate individual și recunoscute separat. Fondul comercial într-o combinație de întreprinderi, reprezintă orice depășire a costurilor de achiziție peste proporția deținută în activele și datoriile identificabile ale proprietarului, achiziționate la valoarea justă la data tranzacției de schimb. Altfel, fondul comercial este partea din suma plătită care depășește valoarea justă a activelor nete ale întreprinderii achiziționate. Fondul comercial face obiectul unui alt standard IFRS 3 „Combinări de întreprinderi”.

Imobilizările necorporale pot rezulta din drepturi contractuale sau drepturi legale de altă natură, iar aceasta este o caracteristică ce o distinge de fondul comercial.

Valoarea fondului comercial reiese din colectarea activelor reunite care alcătuiesc o entitate dobândită sau valoarea creată prin agregarea colecției de active printr-o combinație de întreprinderi.

Fondul comercial într-o combinație de întreprinderi recunoscut ca activ, nu poate fi identificat individual și separat.

Cu alte cuvinte, un activ necorporal este identificabil dacă una din două condiții este îndeplinită:

- activul este identificat individual și separat din entitate și vândut, transferat, cesionat printr-un contract de licență, închiriat sau schimbat, fie individual, fie împreună cu un alt contract, cu un activ sau o datorie identificabilă, indiferent dacă entitatea intenționează sau nu să facă acest lucru, fie,
- decurge din drepturi contractuale sau de altă natură legală, indiferent dacă drepturile sunt transferabile sau separabile de entitate sau de alte drepturi.

În recunoașterea unor imobilizări necorporale dobândite separat, raționamentul profesional trebuie să fie prezent, pentru a evalua gradul de siguranță asociat obținerii de beneficii economice viitoare, atribuite utilizării activului pe baza dovezilor existente în momentul recunoașterii inițiale, fiind nevoie mai mare de dovezi externe.

În ceea ce privește controlul asupra unui activ nematerial, acesta este exercitat, dacă entitatea are capacitatea de a obține beneficii economice viitoare și de a restricționa accesul altei entități la beneficiile viitoare

prin drepturile legale susținute în instanță. Altfel controlul este dificil de demonstrat. Drepturile legale, nu sunt o condiție sine-quaon, pentru a deține controlul. Există și alte posibilități de a controla beneficiile viitoare.

De exemplu cunoștințele tehnice pot genera beneficii economice viitoare. Aceste cunoștințe pot fi protejate de drepturile de autor, sau o restricție impusă de un contract comercial, sau obligația juridică a angajaților de a păstra confidențialitatea.

O entitate deține personal calificat capabil de competențe suplimentare care prin pregătire și formare continuă ar putea genera beneficii economice viitoare. Cu toate acestea nu are suficient control asupra beneficiilor viitoare pentru ca aceste elemente să corespundă definiției unei imobilizări necorporale fără drepturi de autor.

Portofoliul de clienți, cotele de piață, relațiile cu clienții și loialitatea acestora, pentru a corespunde definiției unei imobilizări necorporale, existența drepturilor legale protejează relațiile cu clienții, tranzacțiile de schimb capabile de separare oferite toate criteriile de definire și recunoașterea a unei imobilizări necorporale.

Recunoașterea unui activ în bilanț apare când există probabilitatea ca beneficiile economice viitoare să intre în conturile entității, iar activul are un cost sau valoare care pot fi evaluate în mod fiabil. Entitatea trebuie să-și exercite controlul asupra beneficiilor economice viitoare ale activului. Controlul activului este definit ca puterea de a obține beneficii economice viitoare care decurg din el.

Beneficiile economice viitoare care decurg din imobilizări necorporale includ venituri din vânzarea produselor sau serviciilor, economisiri, reducerea costurilor, etc.

Recunoașterea inițială a activelor necorporale

Recunoașterea activelor necorporale este rezultatul unui compromis între relevanță și fiabilitate sau conservatorism și prudență (Høegh-Krohn & Knivsflå, 2000). Standardele internaționale de contabilitate oferă criterii de recunoaștere pentru fiecare din cele trei categorii de imobilizări menționate:

Recunoașterea unui activ necorporal în bilanț apare când există probabilitatea ca beneficiile economice viitoare să intre în conturile entității, iar activul are un cost sau valoare care pot fi evaluate în mod fiabil

În cazul achiziției separate, criteriul probabilității este întotdeauna considerat ca fiind îndeplinit. În plus, costul unei imobilizări necorporale achiziționate separat poate fi evaluat credibil, fiind alcătuit din prețul de achiziție la care se adaugă alte costuri directe atribuibile activului respectiv.

În cazul achiziției ca parte a unei combinații de afaceri, situația este mai complexă și face obiectul IFRS 3. Prin urmare, în conformitate cu IAS 38 și cu IFRS 3, un dobânditor recunoaște la data achiziției, separat de fondul comercial, o imobilizare necorporală a entității dobândite dacă valoarea justă a activului poate fi evaluată fiabil, indiferent dacă activul a fost recunoscut sau nu de entitatea dobândită înainte de combinarea de întreprinderi.

O problemă delicată, legată de imobilizările necorporale este aceea a recunoașterii imobilizărilor generate intern (Gîrbină & Bunea, 2009). Pentru a stabili dacă imobilizările corporale generate intern îndeplinesc criteriile de recunoaștere, companiile clasifică generarea imobilizării într-o fază de cercetare și o fază de dezvoltare.

Faza de cercetare generează numai cheltuieli ale perioadei. În această fază nici un activ necorporal nu va fi recunoscut deoarece nu se poate demonstra că va genera beneficii viitoare (Moisescu, 2010). Exemple de activități de cercetare: obținerea de noi cunoștințe; selecția finală pentru aplicații care generează cunoștințe noi; cercetarea de alternative pentru materiale, aparate, instrumente, produse, procese, sisteme sau servicii; formularea, proiectarea, evaluarea și selecția finală a alternativelor posibile de materiale, aparate, instrumente, produse, procese, sisteme sau servicii noi sau îmbunătățit.

În faza de dezvoltare, entitatea poate să identifice un activ necorporal și să demonstreze că îndeplinește criteriile de definire și recunoaștere. Recunoașterea unui activ necorporal are loc, dacă și numai dacă entitatea poate demonstra următoarele criterii ce trebuie îndeplinite cumulativ:

- Fezabilitatea tehnică de finalizare a activului pentru a fi disponibil pentru utilizare sau vânzare;
- Intenția de a finaliza activul și de a-l utiliza sau vinde;
- Abilitatea de a folosi sau vinde activul necorporal;
- Modul în care activul va genera beneficii economice viitoare prin existența unei piețe pentru producția generată de activ, sau estimarea utilizării pe plan intern;
- Disponibilitatea unor resurse tehnice, financiare și de altă natură pentru finalizarea dezvoltării activului și pentru utilizarea sau vânzarea acestuia;
- Abilitatea entității de evaluare credibilă a costurilor atribuibile imobilizării necorporale în cursul dezvoltării sale.

Faza de dezvoltare a unui proiect este mai avansată decât faza de cercetare. În anumite situații entitatea poate să identifice o imobilizare necorporală și să fie suficient de abilă să demonstreze că aceasta va genera posibile beneficii economice viitoare.

Pentru evaluarea beneficiilor economice viitoare de către entitate în urma unei imobilizări necorporale generată intern se face uz de principiile IAS 36 Deprecierea activelor. Concret în situația în care activul va genera beneficii economice viitoare doar în combinație cu alte active, entitatea aplică conceptul unității generatoare de numerar din IAS 36.

Exemple de activități de dezvoltare sunt: proiectul, construcția și testarea unor modele, prototipuri înainte de producție și utilizare; prin tehnologie nouă, entitatea proiectează instrumente, șabloane, tipare și matrițe; proiectarea, construcția și funcționarea unei fabrici – pilot care nu se află pe o scală fezabilă din punct de vedere economic pentru producția comercială; și proiectarea, construcția și testarea unei alternative alese pentru materiale, dispozitive, produse, procese, sisteme sau servicii noi sau îmbunătățite.

În faza de dezvoltare, costurile cu mărcile, casetele tehnice, titlurile de publicație, listele de clienți și elemente similare în fond generate intern nu pot fi diferențiate de costul dezvoltării ca întreg. În concluzie aceste elemente, nu sunt recunoscute ca immobilizări necorporale.

Dacă întreprinderea nu poate distinge cele două faze pentru creerea unui activ necorporal, aceasta tratează cheltuielile cu acel proiect ca și cum ar fi fost realizat numai în faza de cercetare.

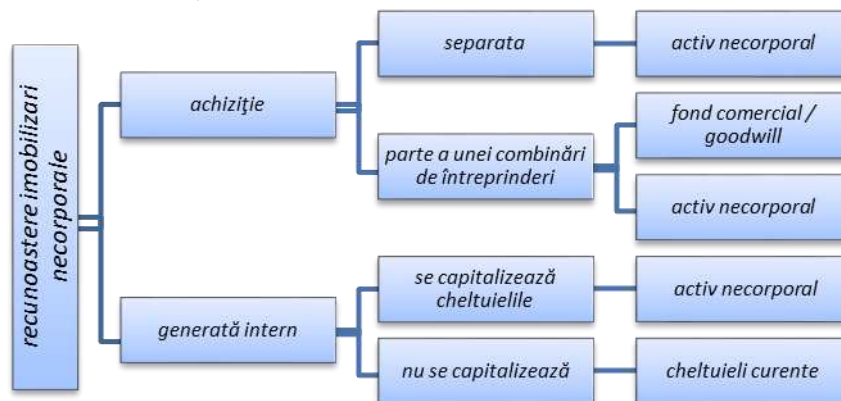

Figura 2 – Posibilități de recunoaștere a activelor necorporale

Evaluarea ulterioară recunoașterii inițiale

În principiu există trei posibilități privind raportarea modificărilor care intervin în valoarea activelor nemateriale, acestea fiind sintetizate în figura nr. 4, respectiv amortizarea, deprecierea și reevaluarea.

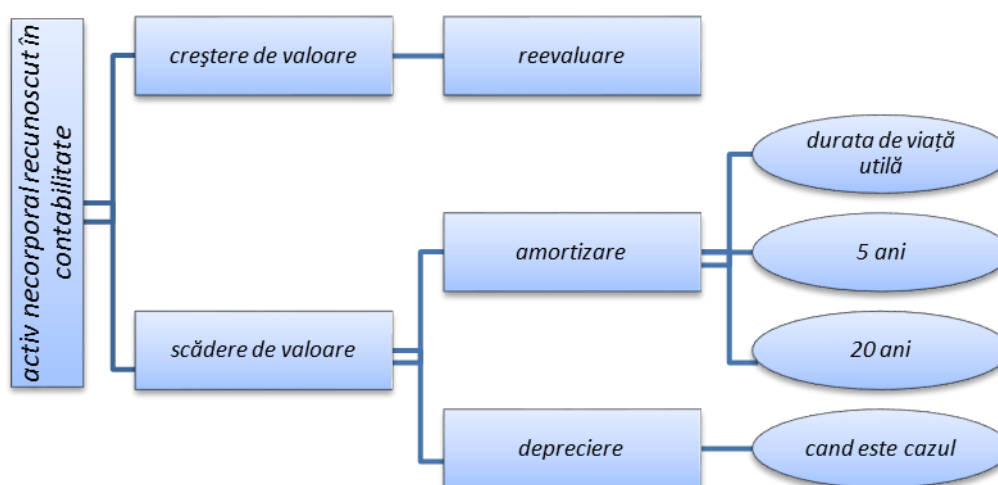

Figura 3 – Posibilități de raportare a modificărilor care intervin în valoarea activelor necorporale

IAS nr. 38 stabilește tratamentul contabil de bază și cel alternativ în privința evaluării bilanțiere a immobilizărilor necorporale.

În modelul bazat pe cost, după recunoașterea inițială o immobilizare necorporală trebuie evaluată la costul său minus orice amortizare cumulată și minus orice pierdere din depreciere.

Reevaluarea reprezintă tratamentul alternativ pentru a estima valoarea immobilizărilor necorporale atunci când economia este zdruncinată de inflație. Întreaga clasă de immobilizări necorporale trebuie reevaluată simultan, se respinge reevaluarea selectivă în raportarea financiară a unor valori rezultate din combinarea de costuri și valori la date diferite.

Acest model nu permite: reevaluarea immobilizărilor necorporale care nu au fost recunoscute anterior drept active; recunoașterea inițială a immobilizărilor necorporale la valori diferite de cost. Modelul poate fi aplicat unei immobilizări necorporale care a fost primită prin intermediul unei subvenții guvernamentale și recunoscută la valoarea nominală.

Reevaluarea prevede ca ulterior recunoașterii inițiale a imobilizării necorporale, să fie prezentate la valoarea reevaluată pe baza valorii juste la momentul reevaluării minus amortizări cumulate și pierderi din depreciere. Valoarea justă trebuie determinată în raport cu o piață activă.

Ipotezele de cercetare

Plecând de la considerentele expuse anterior, întrebările de la care am plecat în demersul cercetării sunt „Tratatamentul contabil al activelor necorporale generate intern afectează relevanța informației financiare?” și „Tratatamentul contabil al activelor necorporale generate intern conduce la o alocare greșită a resurselor?”

Cele mai multe investiții în elemente intangibile sunt înregistrate ca și cheltuieli imediat ce sunt realizate (Galbreath & Galvin, 2006), conform tratamentului contabil prevăzut de IAS 38. Pe de altă parte, beneficiile rezultate din aceste investiții sunt înregistrate mai târziu (Siegel & Borgia, 2007). Ca urmare, principiul contabil al conectării cheltuielilor la venituri este grav distorsionat și ar putea afecta în mod negativ relevanța valorii informațiilor financiare (venituri, fluxurile de numerar și valoarea contabilă). Având în vedere această problemă, mulți cercetători au încercat să examineze asocierea dintre informațiile financiare cuprinse în situațiile financiare și valoarea de piață, utilizând diverse modele de evaluare a firmei. În acest context, Lev și Zarowin au concluzionat, utilizând un eșantion de firme din SUA, că utilitatea de informații financiare pentru investitori a scăzut în mod semnificativ în ultimele două decenii (Baruch & Paul, 1999). Autorii menționează în primul rând imposibilitatea de a recunoaște ca activ informațiile conținute de investițiile intangibile și, în general, capitalul intelectual ale unei companii, ca provocând această pierdere în relevanța valorii informațiilor financiare.

Alți autori au raportat, de asemenea, existența unui declin al relevanței valorii rezultatului financiar și al valorilor contabile în explicarea valorii de piață a companiilor americane. Conform acestor autori, scăderea este legată, în fapt, de costurile mari asociate investițiilor intangibile. Aceste investiții intangibile nu pot fi capitalizate și înregistrate ca și active în bilanțul contabil, fiind posibilă doar recunoașterea lor ca și cheltuieli. Astfel impactul asupra valorii contabile este negativ (Zéghal & Maaloul, 2011).

Intr-un alt studiu, efectuat în Taiwan, Liang și Yao au confirmat rezultatele studiilor anterioare, folosind un eșantion de companii taiwaneze high-tech. Într-adevăr, rezultatele lor arată că măsurile financiare tradiționale nu au furnizat o putere explicativă semnificativă în ceea ce privește valoarea companiei (Liang & Yao, 2005).

Cu toate acestea, există și lucrări care resping ipoteza conform căreia intangibilitatea reduce relevanța valorii informațiilor financiare. Rezultatele obținute susțin ideea că situațiile financiare sunt mai puțin relevante pentru firmele high-tech decât pentru firmele tradiționale (Zéghal & Maaloul, 2011). În același sens, alți autori au demonstrat că relația dintre valoarea de piață și variabilele financiare tradiționale diferă în perioada prezentă (Noua Economie) față de perioada precedentă, iar abilitatea variabilelor financiare tradiționale de a explica valoarea de piață a scăzut pentru acele firme care reprezintă Noua Economie.

În consecință putem afirma că rezultatele acestor studii sunt mixte. Nu există o opinie unitară cu privire la relevanța informației financiare.

Tratatamentul contabil al activelor necorporale generate intern, cuplat cu un sistem de evaluare ineficient are implicații semnificative pentru companii, acționari și societate în ansamblu.

Active intangibile au făcut obiectul unui studiu realizat de TNS Political & Social la cererea Comisiei Europene - Direcția generală pentru întreprinderi și industrie, intitulat „Investițiile în intangibile: Active economice și inovația motoare pentru creștere ” (2013). Studiul a vizat comportamentul întreprinderilor în domeniul investițiilor în active necorporale. În acest studiu au fost examinate aspecte precum tipurile active necorporale în care companiile preferă să investească, modalitățile de finanțare - din resurse interne sau din resurse externe, motivele pentru care companiile investesc în active intangibile, etc.

Conform acestui studiu, prioritățile companiilor în ceea ce privește domeniul activelor intangibile sunt soluțiile și serviciile IT personalizate, reducerea costurilor de producție, dezvoltarea de noi produse și servicii și creșterea productivității muncii. În general companiile preferă să investească în active intangibile generate intern în detrimentul celor achiziționate, iar cele trei activități care sunt cele mai susceptibile să facă obiectul unor astfel de investiții sunt optimizarea proceselor de exploatare, formarea personalului, reputația companiei și dezvoltarea mărcilor de comerț.

În condițiile în care ponderea investițiilor în active intangibile o reprezintă cele generate intern, firmele pot suferi o serie de consecințe socio-economice în cazul în care nu reușesc să furnizeze informații adecvate și relevante pentru acționari, precum și pentru potențialii investitori. Aceste consecințe, cum ar fi asimetria informației, costul ridicat al capitalului, riscuri ridicate, lipsa lichidităților, pot duce la alocarea greșită a resurselor pe piața de capital. De altfel, literatura științifică financiar-contabilă a recunoscut existența imperfecțiunilor pieței din cauza asimetriei de informații. În acest context, raportarea inexactă a activelor intangibile în situațiile financiare, în plus față de specificul lor pentru companie, creează un nivel ridicat de asimetrie informațională între investitorii interni și cei externi. Investitorii din interiorul companiei dețin, în general, avantajul unui plus informații privind compania și activele necorporale ale acesteia, având astfel posibilitatea de a face ajustări favorabile în portofoliu, în detrimentul investitorilor din afara companiei. Datorită poziției lor dezavantajoase, investitorii externi vor cere, în general, o rată mai mare de rentabilitate pentru capitalul investit. .

Ca urmare a tratamentului contabil „inadecvat” al activelor generate intern și consecințelor negative ce pot rezulta din acesta, organismele internaționale din domeniul contabilității au făcut eforturi considerabile pentru creșterea calității informațiilor contabile. Au fost concepute modele și ghiduri privind informațiile suplimentare de raportat în notele explicative ale situațiilor financiare. Acestea au în vedere în special raportarea informațiilor non-financiare în legătură cu activele necorporale.

Un element sensibil din categoria investițiilor intangibile îl reprezintă cheltuielile de cercetare dezvoltare. Majoritatea companiilor românești cred că cercetarea și dezvoltarea reprezintă un element-cheie al competitivității economice, însă, cu toate acestea, la nivelul întregii țări, investițiile în cercetare dezvoltare reprezintă doar 0,4 % din PIB, cea mai mică rată din cele 10 țări din Europa Centrală care au participat la studiul Deloitte CE Corporate R&D Report 2014. Conform aceluiași studiu 71% din companiile locale au declarat că intenționează să crească cheltuielile cu cercetarea-dezvoltarea în următorii ani. Pe de altă parte conform, datelor prezentate de Institutul Național de Statistică, ponderea în PIB a alocărilor pentru activitatea de cercetare-dezvoltare în anul 2014 s-a situat la cel mai redus nivel din anul 2005 încoace, și anume 0,38% din PIB. Această valoare ne plasează la coada statelor membre UE și este foarte departe de obiectivul de 2% deja atins ca medie europeană și stabilit pentru noi la orizontul anilor 2020. Se observă o modificare majoră la nivelul mediului de afaceri, unde interesul pentru cercetarea și dezvoltare în România este relativ redus, dar puternic concentrat în câteva domenii precum sectorul auto și sectorul IT.

Tabel nr. 1 - Structura cheltuielilor pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, pe componente

Anul	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pondere în PIB (%)	0,46	0,54	0,59	0,48	0,47	0,48	0,49	0,39	0,38
Sume alocate (mld lei)	1,57	2,18	2,51	2,36	2,41	2,79	2,36	2,46	2,55
Sin care (%)									
Personal	51,9	53,3	48,8	57,8	57,1	53,9	55,5	56,4	54,9
Cheltuieli materiale	24,8	21,2	26,1	19,3	15,6	15	12,5	11,7	12,6
Alte cheltuieli	23,3	25,5	25,1	22,9	27,3	31,1	32	31	32,5

Sursa –<http://www.insse.ro/cms/ro/content/activitatea-de-cercetare-dezvoltare>

În timp ce sumele medii investite în cercetare și dezvoltare ating o medie de 2% din PIB în cadrul Uniunii Europene (cu maxime de 4% în cazul Suediei și Finlandei), în România acestea se situează la aproximativ 0,3 – 0,4%, un nivel egal cu cel al Poloniei și Slovaciei și la jumătate față de cel al Ungariei și al Cehiei. Numărul cercetătorilor din România s-a micșorat dramatic din 1990 și în prezent se situează la abia o treime din media Uniunii Europene. Sectorul privat performează modest în ceea ce privește inovațiile. În Uniunea Europeană mai peste jumătate din cercetarea și dezvoltarea este dată de contribuția firmelor private, iar în România aceasta este de numai 23%, majoritatea fiind constituită de fonduri publice.

Tabel nr. 2 - Cheltuielile totale din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe surse de finanțare și sectoare de performanță, în anul 2014 (mil lei)

Surse de finanțare \ Sectoare de performanță	Total	Sectorul mediului de afaceri	Sectorul guvernamental	Sectorul învățământ superior	Sectorul Privat - non-profit
TOTAL	2555,7	1059,4	1097,8	389,0	9,5
Intreprinderi	841,2	627,5	186,7	26,9	0,1
Fonduri publice	1240,8	201,4	818,7	214,4	6,3
Privat - non-profit	2,4	0,2	0,6	1,0	0,6
Unități din învățământul superior	36,9	1,9	1,2	33,8	
Străinătate	434,4	228,4	90,6	112,9	2,5

Sursa –<http://www.insse.ro/cms/ro/content/activitatea-de-cercetare-dezvoltare>

După sursele de finanțare ale cheltuielilor totale de cercetare-dezvoltare, în anul 2014, fondurile publice au avut cea mai ridicată pondere, respectiv 48,6%, urmate de sursele de la întreprinderi, respectiv 32,9%.

Studiu privind raportarea financiară a activelor necorporale de către companiile farmaceutice listate la BVB

Industria farmaceutică este un sector în care cheltuielile de cercetare și dezvoltare, drepturile de proprietate intelectuală, reglementarea, procedura de autorizare a medicamentelor, etc sunt elemente deosebit de importante. În cazul în care o firmă realizează un nou medicament, brevetarea acestuia și implicațiile asupra valorii firmei sunt semnificative.

În demersul întreprins, am urmărit dacă firmele din sectorul farmaceutic listate la BVB respectă criteriile minime de informare cu privire la includerea în notele explicative a unor elemente semnificative legate de activele necorporale impuse de reglementărilor contabile armonizate cu IAS/IFRS.

În vederea surprinderii unor aspecte practice privind raportarea imobilizărilor necorporale am analizat situațiile financiare publicate, notele explicative aferente acestora și rapoartele auditorilor pentru un 5 societăți

comerciale listate din industria farmaceutică din România, sursa datelor fiind www.bvb.ro precum și informațiile publicate pe site-urile individuale ale companiilor.

În România există 170 de companii care activează în domeniul producției de medicamente. Din acestea companii doar 5 sunt listate. Cele 5 societăți ce fac obiectul studiului de caz sunt: Zentiva, Antibiotice, Biofarm, Meduman și Sintofarm. Aceste companii au ca obiect principal de activitate fabricarea produselor farmaceutice de bază (CAEN 2110) și fabricarea preparatelor farmaceutice.

Tabel nr. 3 –Activele necorporale raportate în situațiile financiare anuale (mii euro)

Companie	2014	2013	2012	2011	2010
Zentiva SA	135	81	94	167	111
Antibiotice SA	1.769	1.364	1.103	382	464
Biofarm SA	45	56	44	201	272
Meduman SA	242	243	245	281	338
Sintofarm SA	5	17	31	5	3

Cele mai mari valori ale imobilizărilor necorporale le raportează compania Antibiotice SA, iar cele mai mici valori sunt raportate de Sintofarm (tabel nr. 3). Cele mai mari ponderi ale imobilizărilor necorporale în totalul activului sunt înregistrate de Meduman SA (tabel nr. 4).

Tabel nr. 4 – Ponderele imobilizărilor necorporale raportate în total activ (%)

Companie	2014	2013	2012	2011	2010
Zentiva SA	0,16%	0,10%	0,13%	0,21%	0,12%
Antibiotice SA	1,57%	1,20%	0,95%	0,37%	0,51%
Biofarm SA	0,10%	0,12%	0,10%	0,47%	0,69%
Meduman SA	8,83%	10,66%	10,87%	11,73%	15,45%
Sintofarm SA	0,17%	0,60%	1,20%	0,21%	0,13%

În vederea atingerii obiectivelor propuse, am urmărit să găsesc în raportările financiare anuale răspunsuri la următoarele întrebări:

1. Firma prezintă mișcările imobilizărilor necorporale, creșteri și reduceri în cursul perioadei, oferind câteva detalii care să explice dinamica activelor necorporale?
2. Entitatea prezintă ajustările de depreciere aferente imobilizărilor necorporale însoțite de o scurtă explicație a cauzelor aferente?
3. Entitatea menționează metoda de amortizare pentru fiecare categorie de imobilizări necorporale?
4. Sunt prezentate detalii referitoare la cheltuielile de cercetare dezvoltare?
5. Se oferă detalii despre activele necorporale în curs de execuție?
6. Sunt prezentate informații privind imobilizările necorporale în raportul anual, întocmit conform prevederilor regulamentului nr. 1/2006 al CNVM?

În urma analizei calitative efectuate, am constatat că informațiile culese sunt prezentate sumar, că nu urmează linia trasată de IAS 38 și că nu duc la o informare completă a investitorilor.

De exemplu, sunt prezentate mișcările imobilizărilor necorporale, creșteri și diminuări, dar fără a oferi detalii privind dinamica sau structura acestora. Nu am regăsit informații privind ajustările pentru depreciere înregistrate sau metodele de amortizare. Sunt oferite informații minimale privind cheltuielile de cercetare și dezvoltare.

Firmele includ în Nota 1 „Active imobilizate” date numerice cu privire la creșterile, cedările și transferurile de active necorporale din timpul exercițiului financiar, însă rareori cifrele sunt însoțite de explicații privind operațiunile efectuate. Valorile prezentate nu sunt explicitate și nici interpretate. Unele întreprinderi menționează în nota 6 „Principii, politici și metode contabile” elementele necorporale, precizând metoda și durata de amortizare.

Similar, pentru imobilizări necorporale în curs de execuție, sunt oferite valori, dar nu sunt oferite detalii privind aceste elemente. Informații privind imobilizările necorporale din rapoartele anuale, întocmit conform prevederilor regulamentului CNVM conțin informații minimale sau nu conțin nici un fel de informații referitoare la imobilizări necorporale.

Demersul de cercetare a fost de natură calitativă, având la bază date empirice înregistrate pe un eșantion de 5 companii românești, cotate la Bursa de Valori București. Latura calitativă a cercetării se explică prin faptul că realizarea studiului se bazează pe interpretare, explicație, înțelegere. În literatura de specialitate au fost dezvoltate și modele cantitative de studiere a activelor intangibile. Aceste modele cantitative recurg la măsurări, cuantificări, exprimări cifrice ale unor fenomene ce vor fi studiate.

Concluzii

Activele necorporale se caracterizează prin aspecte delicate privind evaluarea și recunoașterea în situațiile financiare. Ca urmare a fost imposibilă dezvoltarea unui standard contabil atotcuprinzător. IAS 38 reprezintă o încercare de a impune un set uniform de reguli în ceea ce privește activele nemateriale. IAS 38 impune limite stricte în ceea ce privește anumite active, în special cele generate intern. Totuși argumentul conform căruia nu se poate stabili o relație între costul activului și fluxurile de venituri viitoare este aplicabil și activelor corporale. Regula este aceea a excluderii activelor nemateriale generate intern și prevalează asupra testelor privind recunoașterea acestor active.

Problematica raportării financiare și non-financiare a activelor nemateriale a suscitat interesul a numeroși cercetători pe plan mondial. Din păcate literatura de specialitate există foarte puține preocupări cu privire la raportarea financiară și non-financiară a activelor nemateriale de către firmele românești.

Direcțiile viitoare de cercetare vor putea avea în vedere extinderea analizei la un eșantion companii românești și identificarea factorilor care influențează volumul de informații publicate de firmele românești cu privire la activele nemateriale.

Bibliografie

- [1] Ahmed, K., & Falkb, H. (2006). The value relevance of management's research and development reporting choice: evidence from Australia. *Journal of Accounting and Public Policy*, 25(3), 231–264.
- [2] Baruch, L. (2001). *Intangibles - Management, Measurement, and Reporting*. Washington DC: Bookings Institution Press.
- [3] Baruch, L., & Paul, Z. (1999). The Boundaries of Financial Reporting and hoe to Extend Them. *Journal of Accounting Research* , 37(2), 353-385.
- [4] Blaug, R., & Lekhi, R. (2009). Accounting for intangibles: Financial reporting and value creation în the knowledge economy - A Research Report for The Work Foundation's Knowledge Economy Programme. The Work Foundation.
- [5] Clarke, T., & Stewart, C. (2000). *Changing Paradigms: The Transformation of Management Knowledge for the 21st Century*. Harpercollins Pub Ltd.
- [6] Falk, M. (2013), New empirical findings for international investment în intangible assets, Working Paper no 30, www.foreurope.eu
- [7] Galbreath, J., & Galvin, P. (2006). Firm factors, industry structure and performance variation: New empirical evidence to a classic debate. *Journal of Business Research*, 61(2), 109–117.
- [8] Gîrbină, M., & Bunea, Ș. (2009). Sinteze, studii de caz și teste grilă privind aplicarea IAS (revizuite) - IFRS (Vol. 1). București: CECCAR.
- [9] Høegh-Krohn, N., & Knivsfå, K. (2000). Accounting for Intangible Assets în Scandinavia, the UK, the US, and by the IASC: Challenges and a Solution. *The International Journal of Accounting*, 35(2), 243–265.
- [10] Huang, S.-M., Ou, C.-S., Chen, C.-M., & Lin, B. (2006). An empirical study of relationship between IT investment and firm performance: A resource-based perspective. *European Journal of Operational Research*, 173(3), 984–999.
- [11] Liang, C.-J., & Yao, M.-L. (2005). The Value-Relevance of Financial and Nonfinancial Information—Evidence from Taiwan's Information Electronics Industry. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 24(2), 135-157.
- [12] Lev, B. (2001). *Intangibles: Management, Measuring and Recording*. Washington, DC.: Brookings Institution press. p5.
- [13] McGee, R. W. (2008). *Corporate Governance în Transition Economies*. (M. W. Robert, Ed.) Florida: Springer.
- [14] Moisescu F. (2010) *Convergente contabile internationale*, Editura Europlus , Galați, pg 25
- [15] Rezaee, Z. (2009). *Corporate Governance and Ethics*. John Wiley and Sons.
- [16] Siegel, P., & Borgia, C. (2007). The Measurement and Recognition of Intangible Assets . *Journal of Business and Public Affairs*, 1(1).
- [17] Spanos, L. J. (2005). Corporate Governance în Greece: Developments and Policy Implications. *Corporate Governance*, 5(1), 15-30.
- [18] Zambon, S. (2003). Study on the Measurement of Intangible Assets and Associated Reporting Practices, Commission of the European Communities, Enterprise Directorate General, Brussels.
- [19] Zéghal, D., & Maaloul, A. (2011). The accounting treatment of intangibles – A critical review of the literature. *Accounting Forum*, 35, 262– 274.
- [20] *** OECD. (2011). *New sources of growth: intangible assets*.
- [21] *** TNS Political & Social, (2013). *Investing în Intangibles: Economic Assets and Innovation Drivers for Growth*. European Commision.